

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเลย เขต 3
INNOVATIVE LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS UNDER LOEI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

สิทธิกร กุชชาติ¹

สุชาติ บางวิเศษ²

ศักดิ์นาภรณ์ นันท์³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Sittikorn Kunchart¹

Suchat Bangwiset²

Sakdinaporn Nuntee³

^{1,2,3}Loei Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: sitikorn@loi3.go.th

บทคัดย่อ

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารสถานศึกษา และการพัฒนาองค์กรนวัตกรรม จากสภาพปัญหาการบริหารจัดการด้านนวัตกรรมในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพื่อการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 2) ศึกษาแนวทาง และ 3) ประเมินแนวทาง วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 62 คน และครู จำนวน 206 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 268 คน โดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซี และมอร์แกน และใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทาง มี 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ขั้นตอนที่ 2 การร่างแนวทาง ระยะที่ 3 การประเมินแนวทาง โดยการประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทมติ (MACR) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดย

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.47) สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.31) และค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ 1) ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม (PNI_{modified} = 0.12) 2) ด้านการทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วม (PNI_{modified} = 0.11) และ 3) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (PNI_{modified} = 0.10) 2. แนวทางภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ การเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม 3) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ 4) ด้านการบริหารความเสี่ยง และ 5) ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม โดยทุกด้านมี 3 วิธีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนการปฏิบัติ และ 3 ตัวชี้วัด 3. ผลการประเมินแนวทางภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน มีผลการประเมินโดยภาพรวมมีระดับความสำคัญ คือ สำคัญมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 92.38 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 95.18 รองลงมา คือ ด้านการบริหารความเสี่ยง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 94.78 และด้านที่มีระดับความสำคัญน้อยที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 91.88

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม; ผู้บริหารสถานศึกษา;

ABSTRACT

The innovative leadership in administrators is a factor to develop organization effectively nowadays. Administrators therefore need to have innovative leadership for educational quality management. The objectives of this research were 1) To study the current circumstances, desirable conditions, and priority needs of innovative leadership of administrators under Loei Primary Educational Service Area Office 3. 2) To study the guidelines and 3) To evaluate the guidelines. The research method was divided into 3 stages: stage 1: Studying the current circumstances, desirable conditions, and priority needs. The sampling of this research were 268 people: 62 administrators and 206 teachers by stratified random sampling which were got by Krejcie & Morgan sample size criteria. The research instrument was the five-level rating scale questionnaire with the reliability of the questionnaire was .98. Stage 2: Studying the guidelines of innovative leadership in 2 steps: 1) In-depth interview for 3 administrators by using Semi-structured Interview process. 2) Drafting the guidelines of innovative leadership. Stage 3: Evaluating the guidelines by using Multi-Attribute Consensus Reaching (MACR) with 9 experts. The research analysis was analyzed by using mean (\bar{x}), standard deviation (S.D.), percentage, Priority Needs Index (PNI), and presentation of qualitative data analysis result.

The findings were:

1) The current circumstances of innovative leadership under Loei Primary Educational Service Area Office 3 were good ($\bar{x} = 4.18$, S.D. = 0.47). The desirable conditions

of innovative leadership were excellent ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.31). Also, the priority needs in building innovative organization climate of innovative leadership was the most $PNI_{\text{modified}} = 0.12$ the second was Participation with $PNI_{\text{modified}} = 0.11$ and the last was Creativity with $PNI_{\text{modified}} = 0.10$

2) The guidelines of innovative leadership were three procedures, three actions, and three indicators which contained 5 parts: 1) The vision, 2) Participation, 3) Creativity, 4) Risk management, and 5) Building innovative organization climate.

3) The evaluation of the guidelines by 9 experts contained 5 sections: 1) The vision, 2) Participation, 3) Creativity, 4) Risk management, and 5) Building innovative organization climate. The perspective score of all sections was 92.38 The most important section was building innovative organization climate with 95.18 for the score. Next, the score of risk management was 94.78. Also, the less important section was the vision with 91.88 for the score.

Keywords: innovative leadership; Administrator;

บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีและนวัตกรรมมีความสำคัญต่อการศึกษา เนื่องจากในโลกศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษาที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาในปัจจุบันให้ดีขึ้น ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ว่ารัฐต้องส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ในขณะที่เดียวกันสังคมโลกยุคปัจจุบันก็เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร ทำให้คนต้องคิดวิเคราะห์แยกแยะ และมีการตัดสินใจที่รวดเร็ว เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ในสังคมที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น สิ่งเหล่านี้นำไปสู่สภาพการณ์ของการแข่งขันทางเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรมระหว่างประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้หลายประเทศต้องปฏิรูปการศึกษา คุณภาพของการจัดการศึกษาจึงเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับความพร้อมในศตวรรษที่ 21 และศักยภาพในการแข่งขันในเวทีโลกของแต่ละประเทศ ดังนั้นประเทศที่จะอยู่รอดได้หรือคงความได้เปรียบก็คือประเทศที่มีอำนาจทางความรู้และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555) และกระทรวงศึกษาธิการ (2561) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับปฐมวัย ระบุไว้ว่า ต้องมีการจัดระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการบริหารและการจัดการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่า

จากการกำหนดความสำคัญในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการศึกษาที่จะต้องมีการส่งเสริม และจัดโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับสถานศึกษา ซึ่งตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาของคุรุสภา พ.ศ. 2540 มีกำหนดไว้ 12 มาตรฐาน โดยเฉพาะมาตรฐานที่ 5 กล่าวว่า พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นไปเป็นลำดับในบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำนวัตกรรมการบริหารไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งระบุว่า ผู้บริหารต้องพัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นไป เป็นเครื่องมือสำคัญของผู้บริหารในการนำไปสู่ผลงานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้นไป ผู้บริหารมีอาชีพต้องมีความรู้ในการบริหารแนวใหม่ ๆ เลือกและปรับปรุงใช้นวัตกรรมหลากหลาย ตรงกับสภาพการณ์เงื่อนไข ข้อจำกัดของงานและองค์กร จนนำไปสู่ผลได้จริงเพื่อให้องค์กรก้าวหน้าพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งผู้ร่วมงานทุกคนได้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ มีความภาคภูมิใจในผลงานร่วมกัน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2550) ในบทบาทของความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ได้กล่าวถึงนวัตกรรมการจัดและบริหารการศึกษาในบทบาทของผู้บริหาร และการจัดการความรู้ไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งจะทำให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้เจริญก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง (ภูมิภควิธจ ภูมิพงศ์คชศร, 2562) สำหรับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative leadership) ของผู้บริหารมีความสำคัญต่อการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม เพราะสามารถจัดการนวัตกรรม ส่งเสริมการดำเนินงานใหม่ ๆ ให้แตกต่างและสร้างสรรค์ไม่เหมือนใคร (พยัต วุฒิรงค์, 2555, หน้า 57) ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการ และพัฒนาเทคนิค วิธีการการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับยุคสมัยเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกสามารถที่จัดประสบการณ์และเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ เหมาะสมกับผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555, หน้า 3) ก่อให้เกิดความคล่องตัวและรวดเร็วในการปฏิบัติงาน ซึ่งตอบสนองต่อความต้องการทั้งในปัจจุบันและอนาคต มีการวางแผนโดยคาดคะเนถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยผู้บริหารระดับสูงต้องมีความมุ่งมั่นในการนำองค์กรไปสู่การสร้างนวัตกรรมสนับสนุนแรงจูงใจที่เป็นพลังภายในที่กระตุ้นทำให้เกิดพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งสู่ผลผลิตที่ดีขององค์กร (อภิรักษ์ บุปผาชื่น, 2563, หน้า 44) การก้าวสู่ ยุคดิจิทัลที่มีสื่อการเรียนรู้อันหลากหลาย เช่น บทเรียนออนไลน์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ การเรียนการสอนบนเว็บการเรียนออนไลน์ ส่งผลให้ครูจำเป็นจะต้องพัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนการสอนของตนเองให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องผนวกกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนในแต่ละยุคแต่ละสมัยที่ถือได้ว่าเป็นความท้าทายความสามารถทางวิชาชีพครู หากครูยังคงมีความเชื่อเดิมเกี่ยวกับรูปแบบการสอนของตนที่เคยใช้มานานว่าเป็นรูปแบบที่ดีที่สุดโดยไม่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของผู้เรียน ความเชื่อดังกล่าวก็จะกลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาตนเองและพัฒนางาน ผู้บริหารจะต้องเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกให้แก่ครูเพื่อสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาชีพ (Growth Mindset) ผ่านกระบวนการพัฒนาความคิดเชิงนวัตกรรมเพื่อให้ครูพัฒนาการคิดสร้างสรรค์เชิงบวก (สมาน อัครภูมิ, 2562, หน้า 15)

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในการบริหาร การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหาร ส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรในสังกัด ช่วยให้กระบวนการจัดการศึกษามีความทันสมัยและอำนวย

ความสะดวกต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จากการวิเคราะห์ห้องครุในการปฏิบัติงานในปี 2563 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 มีสภาพปัจจุบันปัญหา ดังนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบางกลุ่มสาระวิชาต่ำกว่าระดับประเทศ 2) มีผลงานวิจัยทางวิชาการค่อนข้างน้อย 3) ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนขาดทักษะด้านเทคโนโลยีด้านดิจิทัล 4) การสนับสนุนส่งเสริมทรัพยากรด้านต่าง ๆ จากบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกค่อนข้างน้อย 5) โรงเรียนขนาดเล็กได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อยทำให้ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ 6) การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กยังไม่บรรลุตามแผนครบรวม 7) โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดแคลน สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน 8) ระบบสื่อและเทคโนโลยียังไม่ครอบคลุม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3, 2564, หน้า 21-22) ดังนั้นจึงยังไม่ตอบสนองความต้องการของการบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบันที่ผู้นำต้องมีความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนานวัตกรรม และสร้างองค์กรนวัตกรรม ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารนับเป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะทำให้ครูเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พร้อมทั้งจะขับเคลื่อนเพื่อตอบสนองต่อสภาวะความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนาการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิผลและยกระดับองค์กรสู่เป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและต้องการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถส่งเสริมให้เกิดการนำแนวคิดใหม่มาใช้ในสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3
3. เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 3 เป็นวิทยาการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3

ระยะที่ 3 การตรวจสอบและประเมินแนวทางภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 74 คน และครู จำนวน 443 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ปีการศึกษา 2565

2. ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ปีการศึกษา 2565 ผู้วิจัยกำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้ตัวอย่าง จำนวน 268 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 62 คน และครู จำนวน 206 คน

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ได้จากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทมติ (Multi Attribute Consensus Reaching: MACR) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะหรือเนื้อหาเท่ากับ 0.60 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 จำนวน 30 คน ใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. แบบประเมินภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามเกณฑ์การประเมินของคู่มือการประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทมติ (Multi Attribute Consensus Reaching: MACR)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 3 ส่งแบบชุดแบบสอบถามและผ่านระบบ Google Form เสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่เป็นตัวอย่าง จำนวน 268 คน

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษา ในการให้สัมภาษณ์พร้อมบอกวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ระบุวันเวลาที่ชัดเจน และส่งหนังสือขอ อนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ จากสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

3. การประเมินภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามเกณฑ์การประเมินของคู่มือการประเมินอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทามติ (Multi Attribute Consensus Reaching: MACR) ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ เข้าร่วมการประชุม พร้อมบอกวัตถุประสงค์ ของการเข้าร่วม ระบุวันเวลาที่ชัดเจน และส่งหนังสือ ขอเชิญผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมการประชุมเพื่อการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

2. การศึกษาแนวทางภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 2) การยกร่างแนวทาง (Drafting) โดยคัดเลือกจากค่าความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

3. การประเมินแนวทางภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการประเมินแนวทางภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 3 เพื่อเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ใน 5 ด้าน โดยภาพรวม

องค์ประกอบของ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่พึงประสงค์ (I)			ความต้องการ จำเป็น PNI _{modified}	
	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	(I-D/D)	ลำดับที่
	1.ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	4.21	0.43	มาก	4.54	0.40	มากที่สุด	0.08
2.ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม	4.16	0.55	มาก	4.63	0.34	มากที่สุด	0.11	2
3.ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.21	0.65	มาก	4.64	0.39	มากที่สุด	0.10	3
4.ด้านการบริหารความเสี่ยง	4.15	0.68	มาก	4.51	0.42	มากที่สุด	0.09	4
5.ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม	4.17	0.62	มาก	4.67	0.33	มากที่สุด	0.12	1
รวม	4.18	0.47	มาก	4.60	0.31	มากที่สุด	0.10	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.47) สภาพที่พึงประสงค์ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.31) และความต้องการจำเป็นของการบริหารวัฒนธรรมดิจิทัลในโรงเรียน โดยภาพรวมมีค่า PNI_{Modified} เท่ากับ 0.10 ด้านที่พบว่ามีค่า PNI_{Modified} สูงสุดตามลำดับความสำคัญ คือ รองลงมาได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม (PNI_{modified} = 0.11) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (PNI_{modified} = 0.10) ด้านการบริหารความเสี่ยง (PNI_{modified} = 0.09) และองค์ประกอบด้านที่มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (PNI_{modified} = 0.08) ตามลำดับ

2. แนวทางภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (2) ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม (3) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (4) ด้านการบริหารความเสี่ยง (5) ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม รวมทั้งสิ้น 15 วิธีดำเนินการ 15 ขั้นตอนการปฏิบัติ 15 ตัวชี้วัด

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารวัฒนธรรมดิจิทัล ประกอบด้วย องค์กรประกอบ 5 ด้าน 15 วิธีดำเนินการ 15 ขั้นตอนการปฏิบัติ 15 ตัวชี้วัด โดยมีผลการประเมินแนวทาง โดยรวมเฉลี่ย 92.38 มีระดับความสำคัญ คือ สำคัญมากที่สุด

อภิปรายผล

สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 องค์กรประกอบ ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการบริหารความเสี่ยง และด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารความเสี่ยง เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 3 มีความสามารถในการคิดริเริ่มสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ต่อองค์กร มีทัศนคติที่ดีต่อการนำนวัตกรรมมาใช้ในสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรประยุกต์ใช้นวัตกรรมปฏิบัติงาน สนับสนุนให้บุคลากรเกิดความคิดสร้างสรรค์ และสามารถนำมาปฏิบัติได้ สอดคล้องกับ Goetchius (2018, pp. 37 – 38) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมในสถานศึกษาได้อย่างไร และจากการศึกษาพบว่าปัจจัยภาวะผู้นำที่ทำให้เป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมในสถานศึกษานั้นมี 8 ประการ ดังนี้ 1) มีความไว้วางใจ 2) มุ่งมั่นในจุดประสงค์ 3) ปลุกฝังให้เกิดความอยากรู้ 4) สร้างเครือข่าย 5) ตัดสินใจอย่างแน่วแน่ 6) กระจายอำนาจ 7) แสดงความชื่นชมและให้กำลังใจ และ 8) การรู้จักตนเอง เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์เพื่อการบริหารงาน สอดคล้องกับวิทยากร ยาสิงห์ทอง และกนกอร สมปราชญ์ (2560) ทำการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 พบว่า องค์กรประกอบของภาวะผู้นำมี 8 องค์กรประกอบดังนี้ 1) การทำงานเป็นทีม 2) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) การจัดการความรู้ 4) การมีอิทธิพลและการโน้มน้าว 5) การสอนงานและการเป็นที่ปรึกษา 6) การคิดสร้างสรรค์ 7) การสร้างวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และ 8) ความกล้าเสี่ยง โดยภาพรวมของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมนั้นอยู่ในระดับมาก ส่วนการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 องค์กรประกอบ ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการบริหารความเสี่ยง และด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารความเสี่ยง เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา สอดคล้องกับฉิมชาภา สุนทรไชย และคณะ (2561) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกาฬสินธุ์

พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมควรมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม 2) การมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม 3) การมีกลยุทธ์นวัตกรรม 4) การมีความกล้าเสี่ยงต่อนวัตกรรม และ 5) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และจากการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมนั้น พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรต้องการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม สอดคล้องกับ พิสิฐธวัฒน์ กลิ่นไธสงค์ และคณะ (2559) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่าตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมี 7 องค์ประกอบ 24 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม มี 3 ตัวบ่งชี้ 2) การมีกลยุทธ์นวัตกรรม มี 3 ตัวบ่งชี้ 3) การมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม มี 3 ตัวบ่งชี้ 4) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มี 4 ตัวบ่งชี้ 5) การมีความกล้าเสี่ยงต่อนวัตกรรม มี 3 ตัวบ่งชี้ 6) การเป็นนักสร้างเครือข่ายนวัตกรรม 4 ตัวบ่งชี้ และ 7) การมีศรัทธาและบารมี 4 ตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ทั้งหมดที่กล่าวมานั้นมีความเหมาะสมในระดับดี ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.352-0.888 ในส่วนของโมเดลการวัดตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และการประเมินคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมภาพรวมทั้ง 4 มาตรฐานมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด

ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 มีความต้องการจำเป็นทุกด้าน มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดตามลำดับความสำคัญ คือ 1) ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม 2) ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม 3) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ 4) ด้านการบริหารความเสี่ยง และ 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 มีความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรมมากที่สุด สอดคล้องกับ พิรตล จตุรัส (2561) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 พบว่าผู้บริหารมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมีสภาพจริง ในปัจจุบัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในภาพรวมเท่ากับ 0.20 และแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพภายใน ควรจัดให้มีการอบรมผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหาร 2) ด้านบุคลิกภาพภายนอก ผู้บริหารควรเข้าร่วมอบรมสัมมนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างเครือข่ายการทำงาน 3) ด้านการปฏิบัติงาน หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดในการพัฒนาผู้บริหารที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้บริหารตระหนักถึงการกำหนดวิสัยทัศน์ที่มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และ 4) ด้านมิตรสัมพันธ์ ผู้บริหารควรสร้างสัมพันธภาพอันดีของบุคลากรภายในสถานศึกษา เนื่องจากมีบริบทที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จึงมีผลที่สอดคล้องกัน

ผลการศึกษาแนวทางภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 พบว่ามีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ **องค์ประกอบที่ 1** ด้านการมีวิสัยทัศน์การ

เปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 2) ผู้บริหารมีการบริหารการเปลี่ยนแปลงโดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 3) ผู้บริหารมีการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลง นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารดำเนินการกำหนดเป้าหมายทางด้านนวัตกรรมการศึกษาาร่วมกัน เพื่อปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผู้บริหารมีการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมถึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแก้ปัญหาและปรับปรุงการทำงานร่วมกัน 3) ผู้บริหารมีการส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารดำเนินการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนให้เกิดการสร้างสรรค่นวัตกรรม 2) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรมีการนำนวัตกรรมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์ 3) ผู้บริหารมีการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกองค์กรเข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงส่งเสริมให้บุคลากรมีทางเลือกในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับงาน

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการบริหารความเสี่ยง ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารมีการวางแผน วิเคราะห์และระบุความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ ร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษา 2) ผู้บริหารมีการบริหารจัดการความเสี่ยงโดยได้รับการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียน 3) ผู้บริหารมีการกำกับติดตามการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารมีการสร้างบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร 2) ผู้บริหารดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรแสวงหาความรู้และทักษะเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม 3) ผู้บริหารมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรองค์กรนวัตกรรม เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อใช้บริหารจัดการและขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เกิดการพัฒนา สอดคล้องกับ Zenger & Folkman (2014) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยภาวะผู้นำในการเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม และพบว่าปัจจัยที่ทำให้ผู้นำเป็นผู้นำในการรับรู้และเข้าถึงนวัตกรรมอย่างแท้จริงมี 10 ประการดังนี้ 1) การแสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์อย่างชาญฉลาด 2) ต้องมุ่งเน้นการบริการที่ตัวผู้รับบริการเป็นหลัก 3) ต้องได้รับความไว้วางใจจากทั้ง 2 ฝ่ายนั่นคือผู้รับบริการไว้วางใจผู้ให้บริการและผู้ให้บริการไว้วางใจผู้รับบริการ 4) แสดงให้เห็นถึงการปราศจากความกลัวต่อผู้บังคับบัญชาที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้อง เพื่อบริหารองค์กรและผู้รับบริการ 5) ศรัทธาในวัฒนธรรมและก่อให้เกิดการสร้างและขยายเครือข่าย 6) การโน้มน้าวใจ 7) การสร้างเป้าหมายที่ชัดเจน ตรงไปตรงมา 8) เน้นความรวดเร็ว 9) ปราศจากอคติในการสื่อสาร และ 10) สร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติงานเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อใช้บริหารสถานศึกษาให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน สอดคล้องกับ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2555) ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับองค์การทางการศึกษา 2 ระดับ คือระดับปัจเจกบุคคล ได้แก่ 1) ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย การใส่ใจหรือการเอาใจใส่ การเห็นคุณค่าของคุณลักษณะส่วนบุคคล การถ่ายทอดจินตนาการ การเล่นอย่างจริงจัง การร่วมสืบค้น และการปั้นแต่ง 2) ผู้นำเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย ด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะ และด้านบทบาทหน้าที่ และ 3) ความฉลาดทางนวัตกรรม ระดับที่ 2 คือ ระดับองค์การ ในการคิดค้น ริเริ่มพัฒนานวัตกรรมของ

องค์การโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิผลทั้งด้านเทคโนโลยี โครงสร้าง และวัฒนธรรม เมื่อปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนท้ายที่สุดก็จะทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม สอดคล้องกับ อรพิน อิมรัตน์ (2561, หน้า 82-84) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับได้แก่ ปัจจัยบุคคล ปัจจัยทีมงาน และปัจจัยองค์การ 2) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ได้แก่ การบริหารความเสี่ยง การมีความคิดสร้างสรรค์การมีส่วนร่วม การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง และกรสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม 3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมโดยรวมในทางบวก และ 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3 เรียงตามลำดับ ได้แก่ ปัจจัยองค์การ ปัจจัยทีมงาน และปัจจัยบุคคล เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม สอดคล้องกับ สุวิมล ต้นสิงห์ (2564, หน้า 109-116) ศึกษา ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยภาพรวมและ รายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการประเมินแนวทางภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 เพื่อประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากแนวทางภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเครื่องมือในการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ เนาวรัตน์ เยาวนาถ (2562, หน้า 90-99) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การทำงานเป็นทีม กรสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากร การมอบหมายงาน/การกระจายอำนาจ ความสามารถในการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรม การมีวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง การสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรมในสถานศึกษาก้าวเสียดและกล้าตัดสินใจ การมีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า 2.1 ควรศึกษาข้อมูลและยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน นำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้มีความเป็นจริง 2.2 ควรมีการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล และเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการต่าง ๆ 2.3 ควรปรับตัวให้เข้ากับบุคลากรในทีมของตนเอง และศึกษาเรียนรู้งานในสถานศึกษา 2.4 ควรศึกษาหาความรู้ หรือข้อมูล

รวมทั้งกฎหมายต่าง ๆ โดยยึดถือความถูกต้องของการทำงานตามระเบียบแบบแผน 2.5 ควรใช้ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ นำมาใช้ในสถานศึกษา ควรเผยแพร่ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้แก่บุคลากร 2.6 ควรศึกษาข้อมูลจากต้นแบบที่ประสบความสำเร็จด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม นำมาปรับใช้ในสถานศึกษา พร้อมทั้งแสวงหาแนวคิดในการทำงานรูปแบบใหม่ 2.7 ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น เพื่อศึกษาวิธีการสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากร 2.8 ควรศึกษาหรือเรียนรู้ความนัดความสามารถของบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการมอบหมายงานและการกระจายอำนาจให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัย ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ข้อที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรสร้างโอกาสในการพัฒนา มีการนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในสถานศึกษา

2. จากผลการวิจัย ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ข้อที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมายทางด้านนวัตกรรมการศึกษา ร่วมกัน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ให้ครูมีส่วนร่วมในการทำงานทุกฝ่าย ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการทำงานเป็นทีม

3. จากผลการวิจัย ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ข้อที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีอิสระทางความคิดในการทำงานอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีอิสระทางความคิด ให้มีส่วนในการแสดงความคิดเห็น สร้างทางเลือกและส่งเสริมให้บุคลากรมีทางเลือกในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างสร้างสรรค์

4. จากผลการวิจัย ด้านการบริหารความเสี่ยง ข้อที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาความสามารถในการบริหารจัดการวางแผนวิเคราะห์ระบุความเสี่ยงของเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตที่มีผลกระทบต่อเป้าหมายการปฏิบัติงาน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาศักยภาพตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการวางแผนวิเคราะห์ระบุความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในสถานศึกษา

5. ผลการวิจัย ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ข้อที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถในการกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาศักยภาพตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

แนวทางภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา
ประถมศึกษาเลย เขต 3

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง
 - 1.1 ผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
 - 1.2 ผู้บริหารมีการบริหารการเปลี่ยนแปลงโดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารและ
พัฒนาสถานศึกษา
 - 1.3 ผู้บริหารมีการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมการศึกษาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ให้เกิดการพัฒนา
เปลี่ยนแปลง
2. ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม
 - 2.1 ผู้บริหารดำเนินการกำหนดเป้าหมายทางด้านนวัตกรรมศึกษาร่วมกัน เพื่อปฏิบัติงานให้
เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 2.2 ผู้บริหารมีการสร้างเครือข่ายให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแก้ปัญหา
และปรับปรุงการทำงานร่วมกัน
 - 2.3 ผู้บริหารมีการส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม
3. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์
 - 3.1 ผู้บริหารดำเนินการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนให้เกิดการสร้างสรรค
นวัตกรรม
 - 3.2 ผู้บริหาร ครูและบุคลากรการนำนวัตกรรมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์
 - 3.3 ผู้บริหารมีการสร้างเครือข่าย และส่งเสริมให้บุคลากรมีทางเลือกในการปฏิบัติงานให้สอดคล้อง
กับงาน
4. ด้านการบริหารความเสี่ยง
 - 4.1 ผู้บริหารมีการวางแผน วิเคราะห์และระบุความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ ร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษา
 - 4.2 ผู้บริหารมีการบริหารจัดการความเสี่ยงโดยได้รับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียน
 - 4.3 ผู้บริหารมีการกำกับติดตามการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ
5. ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม
 - 5.1 ผู้บริหารมีการสร้างบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม มีการจัดกิจกรรม
เสริมสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร
 - 5.2 ผู้บริหารดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรแสวงหาความรู้และทักษะเพื่อสร้างสรรค์
นวัตกรรม
 - 5.3 ผู้บริหารมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรองค์กรนวัตกรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2554-2556*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ขวัญชนก โตนาค. (2556). *การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เนาวรัตน์ เยาวนาถ. (2562). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2552). *การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2549). *สถิติวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พีเอส พรินท์.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- พิสิฐธวัฒน์ กลิ่นไธสงค์ ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญกุล และอังศรา ประเสริฐสิน. (2559). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- พิรตล จัตูรัส. (2560). *การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39*. วิทยานิพนธ์ กศม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ภิญญา สายศิริสุข. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปฎิภาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เวียงวิวรรณ ทำพูล. (2557). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3. (2564). *แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. เลย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Guetchius, A. *Innovative School Leaders Part 1: How to Become an Innovative School Leader*. Online. Retrieved on December 25, 2016, Available: <https://www.edelements.com/blog/innovative-school-leaders-part-1-how-to-become-an-innovative-schoolleader>.